

Remissvar avseende Ett smittskydd för framtiden (SOU 2026:25)

Om RFSU

Riksförbundet för sexuell upplysning, RFSU, är en partipolitiskt och religiöst obunden ideell medlemsorganisation som grundades 1933. Genom kunskap, engagemang och påverkan bidrar RFSU till en värld där alla människor är fria att bestämma över och njuta av sin kropp och sin sexualitet. Organisationen arbetar lokalt, nationellt och internationellt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

RFSU tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Ett smittskydd för framtiden (SOU 2026:25), nedan kallad "utredningen".

Sammanfattning

RFSU tillstyrker Förslag till lag om ändring i smittskyddslagen (2004:168) 4 kap,
RFSU tillstyrker Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
RFSU tillstyrker Förslag till förordning om ändring i smittskyddsförordningen (2004:255) som stärker och förtydligar Folkhälsomyndighetens roll,
RFSU tillstyrker Förslag till förordning om ändring i förordningen (1994:1121),
RFSU tillstyrker Förslag till förordning om ändring i förordningen (2013:412) om vårdavgifter m.m. för utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd,
RFSU tillstyrker Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:248) med instruktion för Folkhälsomyndigheten.

Övriga delar av utredningen kommenteras ej.

Utredningens förslag och RFSU:s ställningstaganden

Slopa informationsplikten vid sex för personer som lever med hiv

RFSU är mycket positiva till att informationsplikten vid sex för personer som lever med hiv föreslås tas bort.

Informationsplikten bygger på antagandet att ansvaret för att förebygga överföring ligger på den som vet att den lever med hiv. Hiv överförs i första hand av personer som ännu inte känner till att de lever med hiv, och som därför enligt dagens lagstiftning inte omfattas av någon informationsplikt. Resultatet blir en märklig logik: fullt ansvar när du vet, och med största sannolikhet inte kan överföra hiv – inget ansvar så länge du inte vet.

UNAIDS och WHO har slagit fast att informationsplikt för personer som lever med hiv inte är en effektiv metod för hivprevention. Tvärtom kan den vara skadlig, eftersom den bidrar till stigmatisering och kan avskräcka människor från att testa sig. UNAIDS mål att motverka bland annat lagstiftning som påverkar personer som lever med hiv negativt, nämns även i Folkhälsomyndighetens nya handlingsplan mot hiv, aids och vissa andra sexuellt överförbara infektioner som publicerades 2025.

Dagens informationsplikt där läkare har möjlighet, men inte skyldighet, att bevilja undantag från informationsplikt vid sex skapar en falsk trygghet, onödiga trösklar för testning och minskat förtroende för vården, och är därmed kontraproduktiv i smittskyddsarbetet.

Sedan informationsplikten infördes 1985 har RFSU kritiserat den. Med de föreslagna ändringarna i smittskyddslagen går lagstiftningen i stora drag från tvångsåtgärder till en utgångspunkt i rättigheter för den som berörs, vilket RFSU är positiva till.

Kostnadsfrihet för testning och behandling

Utredningen föreslår att lagtext ska tydliggöra att läkemedel, undersökning, vård och behandling ska vara kostnadsfria för patienten för både allmänfarliga och andra anmälningspliktiga sjukdomar. Detta välkomnar RFSU, då det bidrar till att minska överföring av såväl hiv som andra sexuellt överförbara infektioner.

Det är särskilt viktigt att detta gäller även för personer som är nyanlända, asylsökande eller lever i papperslöshet i Sverige. Därför är RFSU positiva till den ändring som föreslås ändras i förordningen (2013:412) om vårdavgifter m.m. för utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. Det är välkommet med ett förtydligande att kostnadsfrihet ska gälla för undersökning, vård och behandling, inklusive läkemedel, för både allmänfarlig sjukdom och vissa andra sjukdomar.

I en praktisk tillämpning av dessa förtydliganden bör utredas hur PrEP kan göras kostnadsfritt för de målgrupper som är i behov av det.

Ytterligare kvarstående utmaningar gällande hiv

PrEP, medicin som minskar risken att få hiv vid sex, är tillgängligt i Sverige sedan 2016 och ingår i högkostnadsskyddet. Dock ser tillgången till PrEP olika ut beroende på var du bor i landet, visar kartläggningar från RFSU. Regionerna bör säkra tillgången till PrEP och korta köerna till PrEP. Regioner bör även öka informationsspridningen om PrEP till vårdpersonal och personer som har ökad risk för att få hiv.

2025 minskades regeringens hiv-STI-anslag med 19 miljoner, för att sedan fortsatt trappas ned under 2026 och 2027. Anslaget är nu nere på 2004 års summa – en halvering i dagens penningvärde. Även om antalet nya överföringar av hiv som sker i Sverige minskar, är många fortsatt beroende av civilsamhällets stöd för att få information om säkrare sex, tillgång till gratis kondomer och hiv-testning. När de ideella organisationerna försvagas, förlorar vi en stor del av den kompetens och erfarenhet som är avgörande för att möta människors behov. Många föreningar som tar emot dessa anslag är föreningar av, med och för personer som lever med hiv, och ger ovärderlig peer-support. För att utredningens ändringar när det gäller hiv ska få fullt genomslag är dessa organisationer en viktig nyckel, som bör få resurser för att bidra i arbetet med att bryta stigma, att se till att hiv inte överförs och att de som redan lever med hiv kan leva ett fullgott liv.

Undertecknas

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Lina Fridén'.

Lina Fridén

Diarienummer: S2026/00764

Förbundsordförande, RFSU
Stockholm, 2026-08-27

Remissvaret har beretts av Frank Berglund, sexualpolitisk sakkunnig, RFSU.